

**SLOVENSKÁ KOMORA STAVEBNÝCH INŽINIEROV
REGIONÁLNE ZDRUŽENIE TRNAVA**

A handwritten signature in black ink, which appears to be 'Štefan Lukačovič', written over a faint, illegible stamp or background.

**K 100. VÝROČIU NARODENIA
PROF. ING.ARCH. ŠTEFANA LUKAČOVIČA
ČESTNÉHO ČLENA SKSI**

Regionálne združenie Slovenskej komory stavebných inžinierov Trnava oceňuje obrovský význam pôsobenia svojho rodáka profesora Ing. arch. Štefana Lukačoviča pre výstavbu, architektúru a výchovu generácii vysokoškolsky vzdelaných odborníkov, stavebných inžinierov a architektov pôsobiacich v oblasti výstavby.

Prof. Ing. arch. Štefanovi Lukačovičovi pri príležitosti 100. výročia narodenia chceme spomienkovým stretnutím vzdať hold za jeho celoživotné dielo, ktorým významnou mierou prispel k rozvoju kultúry, architektúry a staviteľstva na Slovensku.

Životná dráha Štefana Lukačoviča

Životná dráha Štefana Lukačoviča sa začala 11. februára 1913 v Trnave. Narodil sa ako ôsme dieťa svojich rodičov.

Detstvo strávil v rodnom meste na Štefánikovej ulici. Ako väčšina mladých chlapcov sa s veľkou obľubou venoval futbalu, ktorý chodil hrať najmä na ihrisko ŠK Rapid Trnava, ktoré bolo oproti železničnej stanici.

V období jeho mladosti vládol v meste čulý stavebný ruch, stavali sa viaceré významné budovy a toto imponovalo mladému Štefanovi tak, že sa rozhodol študovať staviteľstvo. Na rozdiel od svojich starších súrodencov, ktorí boli učiteľia sa prihlásil na stavebnú priemyslovku v blízkej Bratislave, vtedy s názvom Odborná škola staviteľská na Fajnorovom nábřeží. Táto škola je spojená s významným architektom profesorom na škole (Ing. Arch.) Jurajom Chorvátom, ktorý na nej vyučoval od roku 1923. Juraj Chorvát navrhol aj obytný blok tzv. Evanjelického domu v Trnave, ktorý veľmi inšpiroval mladého Štefana k navrhovaniu stavieb a štúdiu architektúry.

Po ukončení stredoškolských štúdií pokračoval v štúdiu architektúry a staviteľstva na Vysokom učení technickom v Brne na oddelení architektúry, kde ho učili známe osobnosti architektúry Krola, Králik, Liebscher, Fischer a iní.

Po skončení štúdia sa vrátil do Bratislavy a ako mladý architekt nastúpil do práce v projektovej kancelárii popredného architekta Emila Belluša.

Po skončení základnej vojenskej služby sa stal vedúcim stavebného oddelenia družstevného podniku Nupod, kde projektoval a realizoval potravinové a úverové družstvá takmer po celom Slovensku. Neskôr začal spolupracovať s architektom Eugenom Kramárom, s ktorým sa zúčastňovali mnohých súťaží a získavali najvyššie ocenenia. Spoločne založili projektovú kanceláriu a už v roku 1942 sa podľa ich návrhov začala stavať Národná banka. V architektonickej súťaži na Ústrednú poštovú budovu (Administratívnu budovu spojov) v Bratislave v roku 1946 získali najvyššie ocenenie a podľa ich projektu sa budova postavila.

Po roku 1948 založil Štefan Lukačovič v Bratislave Krajský architektonický ateliér KAA 100 (predpokladalo sa, že bude mať až 100 zamestnancov), ktorý bol predchodcom Stavoprojektu. Stal sa jeho riaditeľom až do roku 1957, do odchodu na Fakultu architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT.

Po skončení 2.svetovej vojny sa Štefan Lukačovič aktívne zapájal do činnosti Spolku slovenských architektov, ktorý vznikol z iniciatívy prof. Belluša.

V roku 1954, na ustanovujúcej konferencii Zväzu slovenských architektov bol zvolený za predsedu a bol ním až do roku 1959.

Od roku 1951 ho k spolupráci, už ako uznávaného odborníka, prizývali k spolupráci na Fakultu architektúry a pozemného staveľstva SVŠT, aby pomáhal pri výchove mladých inžinierov a architektov a súčasne sa stal členom Vedeckej rady fakulty. Po 20 rokoch všestrannej praxe nastalo obdobie odovzdávania získaných vedomostí a nadobudnutých skúseností svojim študentom. V roku 1957 nastúpil na Fakultu ako interný docent a bol poverený vedením Katedry pozemného staveľstva II. V tomto období bola mimoriadne aktívna jeho spolupráca s prof. Chrobákom. Štefan Lukačovič vybudoval katedru z nadaných poslucháčov, stále projektoval a k riešeniu odborných problémov priberal aj mladých asistentov a vytváral im výborné podmienky na ich odborný a vedecký rast.

Okrem práce na katedre pôsobil Štefan Lukačovič aj v mnohých funkciách. V rokoch 1963-66 bol ako prodekan poverený dôležitou úlohou prestavby štúdia v obore pozemného staveľstva, bol členom vedeckých spoločností, členom a predsedom umeleckých a architektonických súťažných porôt. Počas svojej pedagogickej činnosti vychoval množstvo absolventov, vedeckých aspirantov a 15 kandidátov technických vied, z ktorých sa stali významné osobnosti slovenského staveľstva.

Za svoje výnimočné pôsobenie dostal množstvo vyznamenaní, napr. ocenenie Za zásluhy o výstavbu, Zlatú medailu SvF a Zlatú medailu SVŠT.

Slovenská komora stavebných inžinierov mu v roku 1999, ako jednému z pôvodných členov Inžinierskej komory zrušenej v roku 1951, udelila Čestné členstvo a Pamätnú medailu za zásluhy o rozvoj slovenského staveľstva.

Profesor Štefan Lukačovič spolu s manželkou Nelkou tiež rodáčkou z Trnavy vychovali 3 deti. Iba vnuk Tomáš však ostal verný staveľstvu a pomaly končí štúdium na Stavebnej fakulte STU....

Významnou charakteristickou črtou profesora Lukačoviča bola pracovná a tvorivá disciplína. Až do neskorého veku denne pracoval 3-4 hodiny a neustále sa zaujímal o odborné dianie v architektúre.

Profesor Štefan Lukačovič zomrel v roku 2001 a je pochovaný v Bratislave.

Prof. Ing. Karol Kaldarar, PhD.

Absolvoval Fakultu architektúry a pozemného staveľstva SVŠT. Okrem činnosti na tejto fakulte (aj s architektom Karfíkom) pôsobil sedem rokov na Malte, aj ako dekan fakulty architektúry.

Prof. Ing. arch. Štefan Lukačovič

Životopisné údaje

Dátum a miesto narodenia :	11.2.1913 v Trnave
Vzdelanie :	1919 - 1924 I. Ľudová škola v Trnave 1924 - 1928 Reálne gymnázium v Trnave (4 tr.) 1928 - 1932 Priemyselná škola stavebná v Bratislave s maturitou 1934 - Maturita na gymnáziu v Bratislave 1932 - 1937 Vysoké učení technické v Brne, Fakulta architektúry a pozemného stavitelství
Akademické tituly :	1937 - Ing. arch. 1957 - Docent 1964 - Profesor
Prehľad činnosti :	1938 - 1939 zamestnaný v architektonickom ateliéri Emila Belluša 1940 - 1942 vedúci projektového odboru Ústredného potravného družstva v Bratislave 1943 - 1950 spoločný architektonický ateliér s Eugenom Kramárom 1949 - 1957 Stavoprojekt Bratislava – riaditeľ 1957 - 1993 pedagóg na FAPS / Fakulte architektúry a pozemného stavitelstva, vedúci Katedry KPS II , neskôr na Stavebnej fakulte SVŠT v Bratislave v r. 1962 - 1965 prodekan SvF
Odborné poverenia a ocenenia :	1972 - vymenovanie za člena komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác 1977 - vymenovanie ministrom kultúry za člena komisie expertov MK SSR 1978 - Čestné uznanie Ústavu stavebníctva SAV za dlhoročnú spoluprácu 1979 - vymenovanie za člena komisie pre obhajoby doktorských dizertačných prác 1983 - Zlatá medaila rektora SVŠT za pedagogickú prácu 1983 - vymenovanie ÚV ZAS – Zaslúžilý člen 1988 - vymenovanie ÚV SČSA - Čestný člen 1996 - Medaila rektora STU za celoživotné dielo v oblasti pedagogickej a vedeckovýskumnej činnosti 1999 - Pamätná medaila SKSI a Čestné členstvo SKSI za významnú celoživotnú

- prácu pri výchove stavebných inžinierov
 1999 - Cena Emila Belluša za celoživotné dielo
 1999 - Cena mesta Trnava za celoživotné dielo
- Štátne vyznamenanie : 1964 - Za zásluhy o výstavby
- Činnosť vo Zväze slovenských architektov : 1956 - na ustanovujúcej konferencii ZSA bol zvolený za predsedu Zväzu slovenských architektov
 1957 - bol podpredsedom SA ČSR
 1959 - 1970 bol členom Predsedníctva ZSA a ÚV ZSA
 Bol predsedom porôt významných architektonických súťaží - Nová radnica v Bratislave, Pamätník na Slavíne, Fakultná nemocnica Bratislava-Rázsochy, Stredisko cestovného ruchu v Jasnej atď.
 1970 - V rámci previerok v období "normalizácie" bol pozbavený všetkých pedagogických i zväzových funkcií. Na plenárke ZO KSS za prítomnosti A. Dubčeka žiadal opätovné zriadenie Fakulty architektúry SVŠT, čo bolo v rozpore s uznesením ÚV KSS.

Architektonické dielo Štefana Lukačoviča - Zoznam prác

Samostatné práce

- 1940 - Rodinný dom G. H. v Zavari - projekt, realizácia
 - Rodinný dom I. Sch. v Trnave - projekt, realizácia
 - Kultúrne ústavy Andreja Hlinku v Bratislave - architektonická súťaž (odmena)
 1941 - Rekreačná chata I. G. v Prievoze - projekt, realizácia
 1942 - Užšia súťaž na potravinovú predajňu NUPOD-u v habánskej architektúre (1. cena ex aequo)
 1943 - Vlastný rodinný dom v Bratislave na Riviére - projekt, realizácia

Spoločné práce Štefana Lukačoviča a Eugena Kramára v spoločnom ateliéri v období 1941- 1950

- 1941 - Dunajské veľtrhy v Bratislave - architektonická súťaž (2. cena)
 - Súbor stredných učňovských škôl v Nitre - architektonická súťaž (1. cena)
 - Administratívna budova Stredoslovenských elektrární v Banskej Bystrici súťažný návrh (najvyššie ocenenie)
 - Priemyselná škola v Považskej Bystrici - architektonická súťaž (1. cena)
 1942 - Pavlíneum Trnava - nerealizovaný projekt
 - Kláštor Santa Maria v Prešove - súťažný návrh
 - Drevársky kombinát Slovles v Sučanoch, realizovaný projekt 1942-1944

- Vládna štvrť v Bratislave - súťažný návrh
- Univerzitné mesto - súťažný návrh (spolupráca P. Andrlík a A. Meliško)
- Slovenská národná banka - architektonická súťaž (Odmena - Š. Lukačovič samostatne)
- 1942 - 1943 - Slovenská národná banka a Divadlo P. O. Hviezdoslava - projekt a realizácia 1943 - 1955
- 1943 - Základná škola v Zohore - nere realizovaný projekt
- Základná škola v Častej - nere realizovaný projekt
- Štátna banka v Trenčíne - projekt, realizácia 1946 - 1949
- Rozšírenie štadióna TŠS Trnava - projekt, realizácia 1944
- Meštianska škola v Zlatých Moravciach - projekt, realizácia 1943 - 1946
- Regulačný plán Myjavy
- Bitúnok Myjava - projekt, realizácia 1943 - 1946
- Poštový úrad v Handlovej - projekt, realizácia 1943 - 1944
- Pálenica NUPOD-u v Šenkviaciach - projekt, realizácia 1943
- Vila F. P. v Trnave - nere realizovaný projekt
- Záhradná reštaurácia A. F. v Trnave - nere realizovaný projekt
- Rekreačná chata V. F. Modra-Harmónia - projekt, realizácia 1944
- Prevádzková budova a výrobné NUPOD-u v Kežmarku - projekt a realizácia 1944
- Základná škola v Kamiónke - projekt, realizácia 1943 - 1945
- Rodinný dom vo Váhovciach - projekt, realizácia 1943
- Rekreačná chata M. M. Modra-Harmónia - projekt, realizácia 1944
- Základná škola v Rudníku nad Hronom - projekt, realizácia 1943
- Základná škola Hrnčiarске Zálužany - projekt
- Vila I. L. v Trenčianskych Tepliciach - projekt, realizácia 1945 - 1946
- Rodinný dom I. v Záhorskej Bystrici - projekt, realizácia 1947
- 1944 - Nemocnica Myjava - projekt, realizácia 1947 - 1950
- Rekonštrukcia konzervárne Spišská Nová Ves - projekt, realizácia 1944
- Nemocnica Námestovo - projekt, realizácia
- Rodinný dom manželov R. Bratislava, Fialkové údolie - projekt, realizácia 1948 - 1949
- 1945 - Dom kultúry Nové Zámky - architektonická súťaž (1. cena)
- Obytný dom v Bratislave, Záhradnícka ulica - projekt, nere realizovaný
- 1946 - Úprava námestia a pamätník v Prievidzi - architektonická súťaž (1. cena)
spolu s R. Pribišom, realizácia 1947 - 1948
- Sociálne domy v Trnave - architektonická súťaž (2. cena)
- Zimný štadión v Bratislave - architektonická súťaž (3. cena)
- Budova Ústrednej poštovej správy, Bratislava - architektonická súťaž (1. cena), projekt, realizácia 1946 - 1951
- Obytný dom baní a hutí v Bratislave, Nálepškova ul. - projekt, realizácia 1947
- Geologický ústav Dionýza Štúra v Bratislave - projekt, realizácia 1946 - 1949
- Prevádzková a administratívna budova ÚD v Žiline - projekt, realizácia 1946 - 1949
- Rekonštrukcia obchodu s kožušinami v Bratislave, Michalská ulica projekt, realizácia 1946

- Vila Č. v Bratislave, Červeňova ul. - projekt, realizácia 1947
- Administratívna budova NUPOD-u v Prešove - projekt, realizácia 1946 - 1949
- Žiacky domov Myjava - projekt nere realizovaný
- Gumyjatex Myjava - projekt nere realizovaný
- Konzerváreň Nové Mesto nad Váhom - projekt nere realizovaný
- Regulačný plán Cífera
- Administratívno-prevádzková budova a byty NUPOD-u vo Zvolene projekt, realizácia 1946 - 1948
- Obytné domy ONV Myjava - projekt , realizácia 1946 - 1947
- Obytné domy MNV Topoľčany - projekt , realizácia 1946 - 1947
- 1947 - Likérka vo Zvolene - projekt nere realizovaný
- Družstevná škola s domovom v Žiline - projekt nere realizovaný
- Evanjelický kostol a. v. v Partizánskom - projekt nere realizovaný
- Evanjelický kostol a. v. v Ostrej Lúke - projekt nere realizovaný
- Športový štadión Myjava - projekt nere realizovaný
- Úprava námestia a pomník SNP v Sabinove (spolu s J. Hučkom) projekt , realizácia 1948
- Úprava námestia vo Sv. kríži nad Hronom - projekt
- Úprava námestia v Trnave - projekt, realizácia 1947 - 1948
- Obytný dom BTZ v Bratislave, Vajnorská cesta - projekt , realizácia 1947 - 1949
- Rekonštrukcia divadla v Trnave - projekt čiastočne realizovaný 1947 - 1952
- Technicko-hospodársky úrad spojov a byty v Bratislave, Pluhová ul. projekt, realizácia 1947 - 1950
- Rekonštrukcia administratívnej budovy BTZ v Bratislave - projekt a realizácia
- Výstavné priestory SČSVÚ v Bratislave, Hviezdoslavovo nám. projekt a realizácia
- 8 rodinných domov v Tatranskej Lomnici - projekt, realizácia
- Administratívna budova Fondu národnej obnovy a Osídľovacieho úradu v Bratislave, Dobrovičova ulica - projekt, realizácia 1947- 1952
- Administratívna budova Ústredného riaditeľstva štátnych lesov v Bratislave, Staromestská ulica - projekt, realizácia 1947 - 1950
- Obytné domy FINSTAV-u v Bratislave, Steinerova ulica - projekt a realizácia 1947 - 1948
- Obytný dom v Bratislave, Záhradnícka ulica - projekt, realizácia 1947 - 1948
- Rodinný dom G. v Myjave - projekt - realizácia 1947 - 1948
- Obytné domy v Bratislave, Krížna - Záhradnícka ulica - Nám. M. Benku projekt, realizácia 1947 - 1949
- 1948 - Budova Zboru národnej bezpečnosti v Bratislave, Račianska ulica - projekt realizácia 1949 - 1953 spolupráca Š. Zhorela
- Rímskokatolícky kostol vo Vrbovom - projekt rekonštrukcie nere realizovaný
- Kultúrny dom vo Vaďovciach - projekt nere realizovaný
- Administratívna budova MNV v Priekope - projekt, realizácia
- Rodinný dom K. Brezová pod Bradlom - projekt, realizácia
- 1949 - Klinické mesto v Bratislave - architektonická súťaž (3. cena)
- Obytný dom v Bratislave, Dostojevského rad - projekt, realizácia 1949 - 1952
- Pošta s bytovými domami v Trnave - projekt, realizácia 1949 - 1953
- Závodný klub Štátnych lesov - projekt interiéru , realizácia

- Pracovne Povereníctva spojov v Poštovom paláci - projekt interiéru, realizácia
- 1950 - Zasadačka a pracovne v budove Štátnej banky v Bratislave - projekt interiéru, realizácia
- Zasadačky Fondu národnej obnovy - projekt interiéru, realizácia 1951 - 1952

Samostatné práce

- 1953 - Interiér Divadla P. O. Hviezdoslava - projekt, realizácia spolupráca K. Kreibich
- 1954 - Architektonická súťaž na úpravu Gottwaldovho námestia v Bratislave (odmena)
- 1957 - Divadlo opery a baletu L. Janáčka v Brne - architektonická súťaž v spolupráci s M. Tenglerom (3. cena)
- Divadlo pracujúcich v Gottwaldove - architektonická súťaž v spolupráci s M. Tenglerom (2. cena)
- 1958 - Divadlo v Ostrave - architektonická súťaž v spolupráci s M. Tenglerom (odmena)
- 1960 - Divadlo v Prešove - architektonická súťaž v spolupráci s M. Tenglerom (odmena)
- Užšia architektonická súťaž na centrum mesta Brna - v spolupráci s M. Tenglerom (odmena)
- Pamätník SNP v Trnave - architektonická súťaž v spolupráci M. Tenglerom (2. cena)
- Železničná stanica v Trnave - architektonická súťaž (odmena)
- 1965 - Centrum mesta Trnava - urbanisticko-architektonická súťaž v spolupráci s V. Melcerom (2. cena)
- 1966 - Rodinný dom Dr. Š. Z. v Bratislave - projekt, realizácia
- Rekonštrukcia hrubej stavby Domu kultúry v Karlovej Vsi v spolupráci s M. Škorupom - projekt, realizácia
- 1967 - Rekonštrukcia hospodárskej budovy v Kočovciach pre spoločenské účely projekt, nere realizovaný
- 1968 - Rekonštrukcia štadióna Spartaka TAZ Trnava v spolupráci s F. Ohrablom architektonická štúdia
- Južná tribúna Spartaka TAZ Trnava, futbalový štadión, v spolupráci s F. Ohrablom - projekt, realizácia 1970
- Rekonštrukcia meštianskeho domu v Bratislave, Štefánikova ulica pre SZP v spolupráci s J. Valachovičom - projekt, realizácia
- Pamätník SNP v Považskej Bystrici v spolupráci s akad. sochárom V. Ihriským, projekt, realizácia
- 1969 - Interiér budovy Slovenského zväzu poľovníkov v spolupráci s J. Valachovičom - projekt, realizácia
- 1970 - Spoločenský priestor s fontánou v Považskej Bystrici v spolupráci s akad. sochárom V. Ihriským - projekt, realizácia
- 1971 - Kongresová sála v Kočovciach - architektonická štúdia , projekt nere realizovaný
- Administratívna budova a obytný dom Otex v Trnave – architektonická štúdia
- Prevádzkové objekty Sloairu v Nitre - architektonická štúdia
- Rekonštrukcia kina Dimitrov v Bratislave na divadelný priestor – projekt nere realizovaný
- 1972 - Pamätník umučených občanov Kollárova " Žalujem ", v spolupráci s

- akad. sochárom V. Ihriským - projekt, realizácia
- Rekonštrukcia rekreačného strediska Vydavateľstva Slovenský spisovateľ v Dobšinej - projekt, realizácia
  - 1973 - Rekonštrukcia spoločenského objektu Vydavateľstva Slovenský spisovateľ v Dobšinej a interiér - projekt a realizácia
  - Rekonštrukcia barokového kaštieľa v Kočovciach na Vedecko-študijné stredisko Stavebnej fakulty SVŠT- projekt , realizácia
  - Interiér zborovne Školy bulharsko-československého priateľstva, s umiestnením busty J. Dimitrova v spolupráci s akad. sochárom V. Ihriským - projekt realizácia
  - Rekonštrukcia námestia v Prievidzi v spolupráci s E. Kramárom a Z. Kramárovou - projekt, realizácia 1973 - 1974
  - 1974 - Architektonická štúdia interiérov šatní Divadla P. O. Hviezdoslava v spolupráci s E. Kramárom a Z. Kramárovou - realizované
  - 1976 - Sálový priestor pre Poverenictvo poľnohospodárstva v Bratislave Lomonosovova ulica - projekt, nerealizovaný
  - 1982 - Interiér skúšobní a baletnej sály Divadla P. O. Hviezdoslava v Bratislave v spolupráci s E. Kramárom a PÚK - projekt
  - 1984 - Rekonštrukcia objektu Slovenskej sporiteľne pre MNV v Prievidzi projekt, nerealizovaný
  - 1986 - Rekonštrukcia divadla Nová scéna v Bratislave - architektonická štúdia
  - 1992 - Účasť na Štúdii rekonštrukcie hotela Carlton v Bratislave, pre zahraničnú firmu
  - 1993 - Podrobný územný plán územia pre výstavbu rodinných domov v obci Zavar
  - 1994 - Sanatórium pre zahraničných Slovákov v obci Zavar v spolupráci s O. Černým - architektonická štúdia
  - 1995 - Typy ekonomických rodinných domov v troch variantných riešeniach v spolupráci s O. Černým - architektonická štúdia
  - 1997 - Rekonštrukcia rodinného domu Ing. J. B. v Pezinku , v spolupráci s F. Ohrablom - architektonická štúdia, projekt nerealizovaný

Publikačná činnosť, teoretické práce - časť

- Lukačovič , Š. : Construction et reconstruction des villes en Tchechoslovaquie. In.: Zborník prednášok na kongrese UIA v Moskve 1958
- Lukačovič, Š. a kol. : Technicko-ekonomická štúdia univerzálnych halových konštrukcií pre halové stavby ľahkého a spotrebného priemyslu na báze chemicko-metalickej I. čiastková záverečná správa VÚ SvF SVŠT oponované, 449 str., Stavebná fakulta SVŠT Bratislava, 1971
- Lukačovič, Š. a kol. : Technicko-ekonomická štúdia univerzálnych halových konštrukcií pre halové stavby ľahkého a spotrebného priemyslu na báze chemicko-metalickej II. čiastková záverečná správa VÚ SvF , oponované, 212 str., Stavebná fakulta SVŠT Bratislava, 1971
- Lukačovič, Š.- Ohrablo, F. a kol.: Hodnotenie vlastností konštrukcií priečok a vnútorných nosných stien. Výskumná úloha štátneho plánu rozvoja vedy a techniky č. P-16-521-110-02/03/2, Metodika úlohy, oponované. SvF SVŠT Bratislava, 1973
- Lukačovič, Š.- Ohrablo, F. a kol.: Hodnotenie vlastností konštrukcií priečok a vnútorných nosných stien. Výskumná úloha štátneho plánu rozvoja vedy a techniky č. P-16-521-120-02/03/2, záverečná správa, oponované, 190 s. SvF SVŠT Bratislava, 1975

Lukačovič, Š.- Melcer, V.- Škorupa, M.: Výhľadové štúdie progresívnych dispozícií v bytovej výstavbe. In.: Zborník vedeckých prác Stavebnej fakulty SVŠT v Bratislave 1980

Lukačovič, Š. : Zväz slovenských architektov v procese socialistickej výstavby od roku 1945 do roku 1980. Štúdijská úloha pre Spolok architektov Slovenska, Bratislava , 1983

Lukačovič, Š. a kol. : Pôsobenie slnečnej radiácie na kolorit povrchových úprav vybraných druhov omietok, povrchových úprav a náterových hmôt. I. diel. SvF SVŠT Bratislava , 1984

Lukačovič, Š. a kol. : Analýza progresívnych materiálových a konštrukčných variantov v architektúre. Učebné texty pre postgraduálne štúdium na Fakulte architektúry SVŠT. SvF SVŠT Bratislava , 1987

Lukačovič, Š. a kol. : Komplexné posúdenie vlastností povrchových úprav. Učebné texty pre postgraduálne štúdium na Fakulte architektúry. Stavebná fakulta SVŠT Bratislava , 1987

Lukačovič, Š. : Spoločenské kontakty s Emilom Bellušom. Štúdijská úloha SAS a FVU, 113 s., Bratislava , 1999

Spolupráca s výtvarníkmi pri realizácii a dotvorení architektonických diel

J. Alexy, E. Antal, A. Djuračka, F. Draškovič , F. Gajdoš, J. Hučko, V. Ihriský, L. Majerský,
K. Ondreička, R. Pribiš, A. Račko, L. Snopek, A. Struhár, J. Šturdík , O. Várakozó
a iní.

VÝSTAVA
LAUREÁTA CENY EMILA BELLUŠA
ZA ROK 1999

ŠTEFAN LUKAČOVIČ
ARCHITEKTONICKÉ DIELO

PRIPRAVILI A REALIZOVALI
SPOLOK ARCHITEKTOV SLOVENSKA
FOND VÝTVARNÝCH UMENÍ
ŠFK PRO SLOVAKIA
STAVEBNÁ FAKULTA STU, KATEDRA KPS

KOMISÁR VÝSTAVY A ÚVODNÝ TEXT
PROF. ING. FRANTIŠEK OHRABLO, CSc.

KONCEPCIA A LIBRETO VÝSTAVY
PROF. ING. ARCH. ŠTEFAN LUKAČOVIČ
PROF. ING. FRANTIŠEK OHRABLO, CSc.

KONCEPCIA A DIZAJN KATALÓGU,
PLAGÁT, POZVÁNKA
PROF. ING. FRANTIŠEK OHRABLO, CSc.
ING. MONIKA RYCHTÁRIKOVÁ

FOTOGRAFIE
ARCHÍV ŠTEFANA LUKAČOVIČA
ARCHÍV SPOJKU ARCHITEKTOV
FRANTIŠEK OHRABLO

JAZYKOVÁ ÚPRAVA

ANNA JEDĽOVSKÁ

TLAČ
EDIČNÉ STREDISKO STU BRATISLAVA

POČET VÝTLAČKOV
200 KS

ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE
SPOLOK ARCHITEKTOV SLOVENSKA

MIESTO VÝSTAVY
GALÉRIA ARCHITEKTÚRY SAS
PANSKÁ UL. 15, BRATISLAVA

Celoživotné dielo Štefana Lukačoviča a jeho prínos pre slovenskú architektúru a stavitel'stvo.

Prof. Ing. arch. Štefan Lukačovič – nositeľ vyznamenania Za zásluhy o výstavbu, laureát Ceny Emila Belluša

Spolok architektov Slovenska navrhol udeliť Cenu Emila Belluša za rok 1999 profesorovi Štefanovi Lukačovičovi, (86 r.) za celoživotné dielo, ako prejav uznania celej architektonickej obce za vykonanú prácu. Je to významné ocenenie a vyjadrenie uznania za jeho architektonickú tvorbu, ktorá sa vždy vyznačovala disciplínou, prepracovanosťou od základnej koncepcie, až po dokonalý architektonický detail.

Práve dnes uplynulo už 100 rokov od narodenia prof. Ing. arch. Štefana Lukačoviča ako významného Trnavčana, architekta a súčasný architektonický poter ho už osobne na škole nestretol (a je isté, že oveľa prišiel). Ved' aj tí, čo ich ešte učil, majú dnes už najmenej sedemdesiatpäť.

Vráťme sa trochu v spomienke naspäť a poodkryme fluidum jeho osobnosti ako architekta a predovšetkým človeka, pohľadom na jeho tvorbu a riešenie tvorivých i spoločenských problémov, pri ktorých si na mnohé životné situácie profesor Lukačovič spomínal neskôr s humorom a neodolateľným šarmom veľkého rozprávača.

Prof. Ing. arch. Štefan Lukačovič, veľká osobnosť našej architektúry, sa narodil 11. 2. 1913 v Trnave, ako ôsme dieťa svojich rodičov. Všetci starší súrodenci boli učitelia a tak aj jeho očakávala učiteľská kariéra, hoci sám to nechcel. Doma prehlásil, že bude stavitel'om a išiel študovať na stavebnú priemyslovku do Bratislavy. Stavby mu učarovali od mladosti.

Ako mladý brankár Rapidu Trnava chodil denne okolo rozostavaného Evanjelického domu a na tabuli pri stavbe bolo napísané: Autor: arch. Josef Marek, stavitel': arch. Mikuláš Bilka, Často sa zastavil a pozeral, ako stavba rastie a to sa mu veľmi páčilo. Architektúru študoval na Českej vysokej škole technickej v Brne. Štúdium ukončil v roku 1937 a je jedným z málo slovenských architektov, ktorí študovali v medzivojnovom období na českých vysokých školách.

Na začiatky štúdia v Brne, v r. 1932 si prof. Lukačovič spomínal: „*Kontakt s profesormi bol úplne iný, ako je dnes (v ročníku ich bolo len 16 aj v tom bol rozdiel oproti dnešku). Na profesora sme často čakali aj dva týždne, kým prišiel na korekciu. Ich kabinety boli vlastne projektové kancelárie, kde sme chodili pracovať aj my a*

získavali sme potrebnú odbornú prax, a ešte sme si aj zarobili ". Počas štúdia i neskôr bol Štefan Lukačovič najviac ovplyvnený významnými českými profesormi a československou medzivojnovou avantgardou.

V roku 1937 bola ustanovená Slovenská vysoká škola technická, s menovaním prof. Hronca do funkcie prvého rektora.

Po skončení štúdia prišiel do Bratislavy a nastúpil do práce ako mladý architekt v projektovej kancelárii architekta Emila Belluša, kde sa v tvrdej životnej škole pod vedením všestranne vzdelaného a citlivého človeka začala formovať jeho architektonická osobnosť.

Profesor mi spomenul poučnú príhodu. Ráno sa v ateliéri pracovalo od ôsmej. Hneď na začiatku Štefan prišiel do práce, Belluš ho privítal a hovorí mu: *Prepáčte pán kolega, neviem, či idú hodinky správne Vám, alebo mne. Myslím, že mne a ja mám 8,02 hod.* Odvtedy už neprišiel nikdy neskoro do práce.

Na vojne, v kasárňach ženijného vojska na Lafranconi sa spoznal so svojim neskorším dlhoročným priateľom a spolupracovníkom architektom Eugenom Kramárom. Ministerstvo obrany požadovalo nejakú výtvarnú štúdiu, na ktorej spracovanie sa prihlásili oni dvaja. Štúdia mala úspech u ministra a to bol začiatok ich spolupráce. Vrhli sa do súťaží a začali získavať jednu prvú cenu za druhou. Nič z toho sa však nerealizovalo.

- Potom bola vypísaná súťaž na Národnú banku a divadlo na Laurinskej ulici v Bratislave. /1942/ Súťaž však robili každý sám. Kramár získal ocenenie a odporúčanie na realizáciu a Lukačovič odmenu. Realizácia výsledkov súťaže ich dala opäť dohromady. Zložitost úlohy a náročnosť prevádzkových vzťahov boli podnetom k vypätiu tvorivých síl a napokon k úspešnému architektonickému riešeniu.

Obrázky: Národná banka s divadlom, potom VUB s DPOH, teraz CITY Gate /1943-1955/

Keď opadli hrozby vojny, prerábali sme s profesorom Lukačovičom podzemné CO kryty divadla na Divadlo malých javiskových foriem. Neskôr sa to z ekonomických dôvodov nedotiahlo do úspešného konca.

- V r. 1952 bola ukončená a odovzdaná do užívania jedna z ich najvýznamnejších budov Administratívna budova spojov, na Námestí slobody. Nosnú konštrukciu tvorí oceľový skelet a výrazne v nej bol uplatnený modul, modulová koordinácia a rozmerová unifikácia, ktorá v konečnom dôsledku umožnila minimalizáciu komunikačných a neprevádzkových plôch. Podľa výsledkov súťaže a názoru členov poroty, vážených architektov, pri realizácii stavby museli znížiť výšku objektu o štyri podlažia s odôvodnením, že by nebolo vidieť na Hrad.

Obrázky: Poštový palác, - Budova Ústrednej poštovej správy, Min. dopravy, pôšt a telekomunikácií, teraz Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja /1946-1951/

V architektonickej tvorbe, od školských lavíc, keď české fakulty architektúry boli avantgardou funkcionalistickej a tzv. kozmopolitnej architektúry, v dôsledku zmeny politickej orientácie spoločnosti po 48. roku, zasiahol socialistický realizmus importovaný z východu naplno. Aj dom musel byť „socialistický“ obsahom a „národný“ formou. (Ešte nedávno sme to počuli v oživenom variante o myslení.) Odstraňovali sa literárne i výtvarné diela, ale s architektonickými realizáciami to išlo ťažšie, preto sa stali aspoň terčom inkvizičnej obžaloby. Najväčším objektom

kritiky bola Poštová budova v Bratislave. V dôsledku rôznych článkov, išli kritické tendencie tak ďaleko, že bola vypísaná celoštátna súťaž na prefasádovanie celej budovy v štýle „Sorely“. Profesor Kramár, ako spoluautor bol v tom čase už odsúdený na 16 rokov väzenia za tzv. „protištátnu činnosť“ - takže dôsledky snáh o prefasádovanie budovy, alebo obohnanie budovy vysokou kolonádou s dóorskymi stĺpmi a architrávami, /ako výsledok architektonickej súťaže slaboduchých servilných kolegov/, musel vehementne odmietať profesor Lukačovič sám. Našťastie Chruščovova kritika falošnosti socialistického realizmu a kultu osobnosti zabránila nemorálnym prisluhovačom v kultúrnom paškvile.

- Z tohto tvorivého obdobia vyprojektovala a realizovala autorská dvojica Kramár -Lukačovič významné administratívne budovy, ktoré majú popredné miesto v našom architektonickom odkaze. Sú to budovy Osídľovacieho úradu, dnešné budovy Ministerstiev na Dobrovičovej ul.

Obrázky: Budova Osídľovacieho úradu a Fondu národnej obnovy, Budova ministerstiev a teraz Ministerstvo pôdohospodárstva SR /1947-1952/
Obytný dom na Dostojevského rade v Bratislave /1949-1952/

Je skutočne zaujímavé, ako napriek všetkému, domy pretrvávajú, iba ich nájomníci sú dočasní. Každá budova má svoje dejiny napr. budova Osídľovacieho úradu bola vyprojektovaná tak, aby po zániku jeho dočasnej funkcie tvorila pandant nemocnice na Bezručovej, prepojením nad cestou a v širokých chodbách a priľahlých priestoroch sa po malej úprave mali vytvoriť vyšetrovacie komplementy, ale to sa nikdy nerealizovalo.

Nie je bez zaujímavosti, ako sa v tých časoch (aj bez počítačovej podpory) projektovalo veľmi rýchlo. *Prof. Lukačovič spomínal, že 16.februára 1946 prišli za ním predstavitelia Fondu národnej obnovy a osídľovacieho úradu, že v máji chcú začať stavať. A skutočne 15. mája začala firma Prof. Ing. P. Danišoviča s výstavbou. Bolo to však aj vďaka tomu, že schvaľovací proces nebol taký komplikovaný ako je dnes.*

- Ďalšou významnou budovou je budova Ústredného riaditeľstva štátnych lesov na Kozej ulici v Bratislave,

Obrázky: Budova Ústredného riaditeľstva štátnych lesov, /1947-1950/

Budova Štátnych lesov bola špeciálne navrhnutá pre užívateľa s množstvom rôznych druhov dreva v interiéri i exteriéri. Každé podlažie bolo navrhnuté v povrchovej úprave iným druhom dreva. V tom čase bolo originálnym riešením, v mestskom prostredí zvlášť, použitie dreva na fasáde, ako obklad parapetu a nadpražia. Okrem estetického účinku, drevo pôsobilo ako tepelný izolant vonkajšej fasády a znižovalo energetickú náročnosť.

Neskôr v nej bola Krajská politická škola, potom Vysoká škola politická, po revolúcii ju devastovala Zdravotnícka škola a teraz je v nej Krajský úrad a Obvodný úrad. Každý si ju „vylepšoval“ podľa svojho „vkusu“, napriek márnym protestom.

- Neskôr navrhli Krajskú správu ZNB na Račianskej ul., spolupráca arch. Zhorela.

Obrázky: Budova Krajskej správy ZNB, teraz Prezídium policajného zboru a Okresný úrad justičnej polície /1943-1953/

Bolo iróniou osudu, že architekt Kramár bol vyšetrovaný v budove ZNB na Račianskej ul. ktorú spolu s Lukačovičom navrhli, za tzv. „protištátnu činnosť“. Aj policajti sa čudovali, ako dobre pozná dispozíciu. Keď Kramára mladý policajt

vedol večer po vyšetovaní, po chodbe do cely, Kramár mu vraví: *Podme tadiaľto, je to bližšie*. Prekvapený policajt sa spýtal: *Odkiaľ to vy viete?* Kramár mu vľúdne odpovedal: *Viete mladý človek, ja som to projektoval*.

Obrázky: Geologický ústav Dionýza Štúra v Bratislave /1946-1949/

Obrázky: Obytné domy FINSTAV-u, (Šteinerova) Krížna, Bratislava /1947-1948/

Obrázky: Obytný dom na Záhradníckej ul., Nám. Martina Benku v Bratislave /1947-1949

Je až neuveriteľné, čo musí v našich geopolitických podmienkach tvorivý architekt, (ale žiaľ nielen on) počas svojho života prežiť, aby sa po mnohých peripetiách dopracoval k svetlejšiemu zajtrajšku. Prof. Ing. arch. Štefan Lukačovič a jeho generácia narodená pred I. svetovou vojnou, prežila Habsburskú monarchiu, vznik I. ČSR v r. 1918, veľkolepé oslavy 10. výročia vzniku Republiky v r. 1928, nástup fašizmu a Mníchov v r. 1938, napokon II. svetovú vojnu, Februárové udalosti v r. 1948, Dubčekovskú politickú osvietenosť a vpád vojsk v r. 1968 i pád komunistickej totality. „ *Konečne sa zdá, že by sa mohlo blýskať na lepšie časy*”, hovoril profesor Lukačovič.

Je obdivuhodné, čo za relatívne krátke tvorivé obdobie, aj napriek nepriaznivým okolnostiam profesor Lukačovič spolu s Kramárom vytvorili. Niekomu by to stačilo aj na niekoľko životov.

Odborníkov potrebuje každý režim a tak po „ víťaznom Februári ” stáva sa Štefan Lukačovič zakladajúcim riaditeľom KAA - 100 (Krajský architektonický ateliér a 100 znamenalo, že raz bude mať sto zamestnancov), predchodcu Stavoprojektu. Lukačovič tam získal ľudí ktorých poznal a oni poznali jeho a išli za ním s dôverou - „*keď to robí Lukačovič, ideme do toho*”.

Vo funkcii riaditeľa pôsobil až do odchodu na FAPS v r. 1957. V Stavoprojekte, ktorý vznikol likvidáciou súkromných ateliérov, (v prvom rade ich vlastného), sa prof. Lukačovič upriamil najmä na bytovú a občiansku výstavbu. Obrovské požiadavky na výstavbu bytov a zmena vojenskej doktríny, umožnili výstavbu Petržalky. Pri všetkých problémoch a nedostatkoch objavili sa tu však aj klady. Najmä výskum a vývoj nosných konštrukcií, nových technológií výstavby, rozvoj stavebnej fyziky, použitie nových materiálov a konštrukcií, čo umožnilo uplatnenie výsledkov aj v ostatnej investičnej výstavbe.

Objavili sa aj dotiaľ nepoznané javy vplyvu hromadného bývania v sústredených aglomeráciách na sociálne správanie, anonymita, kriminalita, javy davovej a sociálnej psychózy a pod.

Významné miesto v Stavoprojekte zaujímali zdravotnícke stavby. Ateliér zdravotníckych stavieb pokračoval vo výstavbe nemocníc po celom Slovensku a v r. 1956 sa realizovala na Kramároch Mestská nemocnica, len ako torzo bývalých plánov. Keď rozsah projektov nemocníc po celom Slovensku prekračoval kapacitu Stavoprojektu, delimitoval sa celý ateliér do nového útvaru - Zdravoprojekt, spolu aj s vysokokvalifikovanými odborníkmi.

Stavoprojekt zásadne ovplyvnil stavebný rozvoj celého Slovenska významnými projektami a realizáciami. Neskôr boli k bratislavskému, Hlavnou správou projektových ústavov pod konzultačný dohľad pričlenené aj problémové pracoviská v Nitre, Partizánskom a v Bojniciach.

Päťdesiate roky v zodpovednej funkcii, pod neustálym politickým a psychologickým tlakom HKS a ŠTB, pri plnení úloh, znamenali úľavu až keď Štefan Lukačovič požiadaval Hlavnú správu o uvoľnenie, aby mohol nastúpiť ako pedagóg na FAPS. Jeho odchod zo Stavoprojektu po hektických rokoch bol natoľko bezproblémový, že za dlhoročnú prácu mu aj zabudli poďakovať.

Na škole sa dostal medzi mladých talentovaných ľudí, prestal fajčiť (fajčil 60 - 70 cigariet denne, v tom čase bez filtra), sám tvrdil, že keď prestal, zachránilo mu to

život. Ako „ šéf ” Katedry pozemného staviteľstva II, sa zamerával na progresívnu tvorbu divadelného priestoru a javiskovej technológie. Pútavo prednášal a zakrátko si získal značnú popularitu.

Skúsenosti z projektu a realizácie divadla P.O. Hviezdoslava, mnohých architektonických súťaží , na divadlo v Zlíne, Janáčkovho divadla opery v Brne, uplatnil pri rekonštrukcii Mestského divadla v Trnave, užšej súťaže na rekonštrukciu Novej scény v Bratislave, atď., Neskôr, ako člen , či predseda súťažných porôt na divadlo v Nitre, Prešove a pod.

Profesor Lukačovič sa angažoval aj v profesionálnom spolkovom živote. V r. 1954 bol na ustanovujúcej konferencii Zväzu slovenských architektov zvolený za predsedu. Vo funkcii bol štyri roky. V tom čase vydávaný časopis štátnych projektových ústavov Projekt, prešiel aj jeho pričinením pod patronát ZSA, ako odborné periodikum - neskôr, ako revue slovenskej architektúry, kde zotrúva aj keď s problémami dosiaľ.

V oblasti pamätníkovej tvorby, v symbióze architektúry a výtvarného umenia, už v r. 1946 spolu s arch. Eugenom Kramárom a akad. sochárom R. Pribišom získali 1. cenu v súťaži na koncepciu monumentálneho pamätníka SNP, s úpravou námestia v Prievidzi, ďalej pamätníka SNP v Sabinove s akad. sochárom J. Bučkom. Najčastejšie spolupracoval s akad. sochárom V. Ihriským. Boli to realizácie pamätníka SNP v Považskej Bystrici, pamätníka umučených občanov Kollárova atď. Spolupracoval s mnohými výtvarníkmi, pri dotvorení architektúry exteriéru i interiéru, ako napr. s F. Gajdošom, J. Šturdíkom, F. Štefunkom atď.

Na SVŠT pôsobil Prof. Lukačovič viac, ako 30 rokov, odovzdával mladej generácii svoje bohaté odborné vedomosti i praktické skúsenosti.

Budoval postupne pracovný tím Katedry, prijímal nadaných poslucháčov, neustále projektoval, súťažil, priberal ich na riešenie technických i odborných problémov, vytváral im výborné pracovné podmienky na odborný a vedecký rast. Ako šéf, hovoril: „Práca sa lepšie darí tam, kde vládnu dobré medziľudské vzťahy”.

Z významnejších architektonických súťaží z r. 1960, to bolo Divadlo v Prešove, (Odmena), Pamätník SNP v Trnave (2. Cena), Železničná stanica v Trnave (Odmena), 1965, Centrum mesta Trnava, s arch. V. Melcerom (2. Cena).

- V 1968 roku sa stala Trnava majstrom Československa vo futbale, bolo treba urýchlene rekonštruovať štadión. Lukačovič v spolupráci s F. Ohrablom spracovali architektonickú štúdiu rekonštrukcie. Všetko bolo treba urobiť rýchlo, na pôvodnom mieste. Architektonická štúdiá zahŕňala modernizáciu štadióna, zväčšením hracej plochy, zrušením atletickej dráhy, podľa vzoru anglických štadiónov, hotel, telocvičňu, kompletnú balneoterapiu, energetické centrum, stožiare umelého osvetlenia a pod.

Potom nasledovala realizácia Južnej tribúny Spartaka TAZ Trnava v spolupráci s F. Ohrablom.

Obrázky: Rekonštrukcia futbalového štadióna Spartaka TAZ Trnava /1968/

Obrázky: Južná tribúna Spartaka TAZ Trnava, projekt a realizácia /1970/

Ľudia okolo futbalu v Trnave neboli trpezliví, neboli ochotní rešpektovať technologické otázky výstavby. Urobili základy pre oceľovú konštrukciu južnej tribúny, neurobili výkopy pre telocvičňu, rehabilitáciu, balneoterapiu a energetické centrum a začali pod rastúcu tribúnu vozit' Unimobunky za veľké peniaze, ktoré na dlhé roky slúžili ako šatne dorastencom a toalety. Nebolo času čakať na výrobu estetických stožiarov umelého osvetlenia, aby zapadli do historickej panorámy mesta, ale využili kontakty v Mostárni Brezno, ktoré im ich dodalo promptne, v princípe vychádzajúce z materiálovej bázy vežových žeriavov MB 80. Po vypätom

rokovaní sme „zastavili stavbu“ a odmietli sme sa ako architekti podieľať na ďalšej realizácii. Nič sa nestalo a Spartakovci to vyriešili vo vlastnej kompetencii.

- Dekan Stavebnej fakulty SVŠT v Bratislave, asi v roku 1968 kúpil pre Stavebnú fakultu zničený barokový kaštieľ v Kočovciach, na starej ceste medzi Piešťanmi a Novým Mestom n/Váhom, s veľkým pozemkom, (botanickou záhradou) a stajňami pre jazdecké kone.

Obrázky: Rekonštrukcia barokového kaštieľa v Kočovciach, na Vedecko-študijné stredisko SvF SVŠT /1973/

Projektová dokumentácia bola spracovaná na Katedre konštrukcií pozemných stavieb, pod vedením profesora Lukačoviča a mal som to šťastie, že som sa na rekonštrukcii podieľal.

Štefan Lukačovič súčasne pôsobil v mnohých funkciách na Fakulte i mimo nej. Zastával rad funkcií vo vedeckých spoločnostiach i ako člen, alebo predseda umeleckých, či architektonických súťažných porôt.

Získal mnoho ocenení a uznaní za svoju prácu. V r. 1964 dostal štátne vyznamenanie „Za zásluhy o výstavbu“, neskôr Zlatú medailu SVŠT a v roku 1999 Zlatú medailu SKSI Veď len jednoduchý výpočet prác hovorí za všetko. Zúčastnil sa 37 významných architektonických a urbanistických súťaží, väčšinou úspešne. Na svojom konte má ako autor a spoluautor viac, ako 90 realizovaných objektov najrôznejších prevádzkových požiadaviek, spracoval viacero výskumných úloh, napísal ako autor a spoluautor viacero vysokoškolských učebníc, mnoho odborných článkov posudkov a pojednaní. Vychoval mnoho absolventov a ako školiteľ 15 kandidátov technických vied.

Svoj skvelý vzťah k prírode, okrem uplatnenia zelene v architektúre, vyjadril aj oveľa všestrannejšie. Relaxoval pri love rýb v nádherných dunajských zátokách, (ale každý vedel, že v konečnom dôsledku nejde o ryby), alebo v inej dlhoročnej vášni, staral sa o zver, alebo lovil v poľovnom revíre na Borinke.

Pravidelne raz do mesiaca som sa stretával s pánom profesorom vo vieche pri dobrom vínku. Naše stretnutia trvali 3 až 4 hodiny. Boli plné zaujímavostí, výmeny informácií, kto na čom pracuje, čo je podstatou problému. Vždy sa okamžite vžil do situácie a mal plno nápadov a riešení.

Aj po odchode do dôchodku sa mu ďalej zaplňal zoznam jeho prác. V poslednom období spolupracoval s O. Černým na štúdiu Centra zahraničných Slovákov v Zavare na podnet p. stav. Olárka z USA, ale pre sľúbené a nevyriešené otázky dvojitého občianstva, sa práce nedotiahli do realizácie. Zmena vlastníckych vzťahov po revolúcii viedla k sérii rekonštrukcií Jeho a Kramárových objektov tam, kde nový investor rešpektoval ako-tak autorské práva, prizývali ho ku konzultáciám a žiadali ho o názor. Robila sa rekonštrukcia VÚB, na SNP, konzultoval možnú výmenu okien na Poštovej budove, s cieľom zníženia energetických strát. Pracoval na zaujímavých projektoch, ako napr. na ekonomickej štúdiu typov rodinných domov pre mladé rodiny, v rámci výstavby podporovanej Štátnym fondom rozvoja bývania. Rokoval s výrobcami drevených rodinných domov, s cieľom ich uplatnenia pri výstavbe v Zavare pri Trnave. Pre SAS a FVU spracoval 113 stránkovú študijnú úlohu "O spoločenských kontaktoch s Emilom Bellušom", spracovanú pri príležitosti Bellušovej storočnice, atď. *Práca šľachtí človeka, ak ju má rád.* K jeho rozsiahlemu architektonickému dielu patria aj mimoriadne ľudské kvality a všestranne rozvinutá osobnosť, rozprávačský talent, široká paleta záujmov o umenie literatúru hudbu, či šport.

Obdivoval som jeho aktivitu, stále mladický elán, tvorivé nápady, chuť do života a životný optimizmus, ktorý mu pomohol prekonať mnohé príkoria. To sú, okrem

lásky k rodine a priateľom, obdivu ku všetkému peknému , aj stručné odpovede na otázku, ako to všetko dokázal.

Bol som vlastne jeho spolupútnik odkedy prišiel v roku 1957 na Fakultu architektúry a pozemného staviteľstva, ja som tam už bol ako študent od roku 1956. Najprv som o ňom a o rodine vedel z rozprávania môjho otca, potom som bol jeho žiak. Už ako študent som kreslil preňho detaily architektonických konštrukcií formou tzv. lietajúcich listov, prizval ma k spolupráci na projektoch, kde som získal potrebnú prax, ako on počas štúdia v Brne.

Keď som prišiel na fakultu, boli sme kolegovia, spolupracoval som s ním na projektoch, čo bola pre mňa veľká škola. Bol mojim školiteľom vo vedeckej aspirantúre, neskôr som ho ja prizval k vedeckej spolupráci a napokon sme sa boli priatelia až do poslednej chvíle.

Výroky prof. Ing. arch. Štefana Lukačoviča

„V priebehu mojej praxe, až donedávna, som ročne posudzoval mnohé projekty a diplomové práce a môžem povedať, že si vysoko vážim a obdivujem nesmierny tvorivý talent a pracovitosť mladých slovenských architektov. “

„Pri návrhu objektu som sa vždy usiloval premietnuť jeho funkciu, poslanie, účel, do odôvodnených súvislostí. Je to princíp tvorby, ktorý z hľadiska zložitosti riešenia úlohy, technologických podmienok, zakomponovania do prostredia, je základnou podmienkou úspešného riešenia.“

„Bellušovo okridlené Detail musí prehovoriť, je platné aj na základe mojich skúseností. Za našich čias, bolo základné riešenie navrhnuté zväčša v základných konštrukčných a dispozičných schémach a projekt obsahoval stovky podrobných detailov. Pre celkovú kvalitu diela, je rozhodujúci detail. Preto som detailu vždy venoval maximálnu pozornosť. Dokonalé dielo pozostáva z množstva dokonalých detailov. “

„Hoci má architektúra odrážať aj technické a technologické prvky stavebnej výroby, nemôže jej byť úplne podriadená. Toto podriadenie v nedávnej minulosti výrazne zabránilo tomu, aby naša architektúra odrážala tvorivý talent a schopnosti našich architektov.“

Prof. Ing. František Ohrablo, PhD.

*Absolvoval Fakultu architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT.
Od roku 1957 spolupracoval na Katedre pozemných stavieb SvF SVŠT s prof. Štefanom Lukačovičom.*

Pre účastníkov spomienkového stretnutia pri príležitosti 100 .výročia narodenia prof. Ing. arch. Štefana Lukačoviča konaného dňa 11.3.2013 v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika v Trnave vytláčilo Regionálne združenie SKSI Trnava

Editor: Ing. Ján Kyseľ